

„Versopolis” – relacja
Gdańsk, 6 kwietnia 2017

W kwietniu już po raz trzeci w ramach festiwalu „Odnalezione w tłumaczeniu” w Gdańsku spotkały się osoby związane z literaturą i przekładem literackim. Wydarzenie jak zawsze było dla nas źródłem inspiracji i intelektualnej satysfakcji wynikającej z obcowania z tłumaczami i tłumaczkami, którzy dali nam wiele wskazówek dotyczących naszego przyszłego zawodu.

Tegoroczna edycja stała się dla nas również okazją do sprawdzenia naszych umiejętności translatorskich w praktyce. Częścią festiwalu był bowiem projekt „Versopolis”, w ramach którego na naszym wydziale odbyły się spotkania poświęcone współczesnym europejskim poetom i poetkom oraz ich tłumaczom i tłumaczkom na język polski, a tłumaczenie dwóch z tych rozmów powierzono Studenckiemu Kołu Tłumaczy Ustnych Języków Nordyckich.

Spotkanie z Atheną Farroukhzad ze Szwecji oraz Justyną Czechowską tłumaczyli Susanna Szczepańska i Oskar Kompanowski, zaś wywiad z Sigbjørnem Skådenem z Norwegii oraz Marią Sibińską – autorki niniejszego tekstu.

Jako przedstawiciele grup mniejszościowych w swoich krajach – Athena perskiej, a Sigbjørn saamskiej – osiłą swojej twórczości uczynili refleksję nad historycznym rozwojem tożsamości kulturowej oraz zmagania jednostki zawieszona między dwiema społecznościami.

Farroukhzad w przejmujący sposób opowiadała o życiu w rodzinie próbującej za wszelką cenę dopasować się do wzorców dominujących w szwedzkim społeczeństwie, a jednocześnie usiłującej nie zatracić wartości i tradycji wyniesionych z kraju, z którego przybyła. Jej poezja kładzie szczególny nacisk na specyfikę relacji między matką a córką w kolejnych pokoleniach.

Według Justyny Czechowskiej taka perspektywa jest szczególnie cenna dla polskiego krajobrazu literackiego, mimo tak znaczących nazwisk jako Olga Tokarczuk wciąż zdominowanego przez męskich autorów i praktycznie pozbawionego elementu wielokulturowego.

Twórczość Skådena stanowi niejako drugą stronę tych rozważań – tym razem mamy do czynienia nie ze spojrzeniem imigranta, a przedstawiciela ludności rdzennej. Poemat *Król szweców* nie tylko został napisany w mniejszościowym w Norwegii języku saamskim, ale także w jego marginalnym dialekcie. Podmiot liryczny, Jusup, nie wspomina bezpośrednio o swoim pochodzeniu, ale ujawnia się ono dodatkowo poprzez zastosowaną metaforykę, nierzadko zaczerpniętą z Biblii, stanowiącej moralny drogowskaz dla jego purytańskiej, laestadiańskiej społeczności.

Kwestia pochodzenia bohatera jest jednak jeszcze bardziej skomplikowana ze względu na wspomnianą już przynależność do saamskiej podgrupy zwanej *márkosámit*, zamieszkującej okolice Harstad, a zatem mniejszości w mniejszości – nie-rzadko dyskryminowanej przez najbardziej rozpoznawalną poza Norwegią grupę Saamów zajmujących się hodowlą reniferów. Maria Sibińska zdecydowała się nazwać *márkosámit* Saamami leśnego pogranicza; na potrzeby spotkania zachowałyśmy jednak w tłumaczeniu pierwotną nazwę.

Wymowa poematu jest więc dodatkowo wzmocniona przez fakt, że powstał on w zagrożonym wariacie językowym, co samo w sobie stanowi ważne działanie na rzecz jego ochrony. Równocześnie utwór jest dowodem na to, że w każdym, nawet tak małym języku, można odnosić się do uniwersalnej kondycji ludzkiej, która u Skådena wyraża się przez kosmopolityczną wędrówkę i poczucie wyobcowania niezależnie od miejsca, w którym się znajduje.

Sam proces przekładu *Króla szewców* był również wyjątkowo złożony. Przekładu na język angielski oraz norweski dokonał autor, zaś tłumaczenie na język polski odbywało się z wykorzystaniem tych dwóch wersji, we współpracy ze Sveinem Lundem, Norwegiem władającym językiem saamskim.

Dzięki odczytaniu fragmentu poematu przez autora publiczność miała również wyjątkową okazję usłyszeć język saamski.

Tłumaczenie na język polski rozmów oraz tekstów przybliżyło sylwetki i twórczość poety i poetki także tym, którzy nie władają żadnym językiem skandynawskim. Uznajemy to za istotny wkład naszego Instytutu w program festiwalu.

Sigbjørn Skåden wziął także udział w odbywającym się w kolejnym tygodniu seminarium poświęconym zagadnieniom teatru arktycznego oraz tożsamościom saamskiej i grenlandzkiej. Poeta wygłosił wykład na temat historii saamskiego teatru. W programie znalazły się także wykład Hanne Trap-Friis o współpracy z grenlandzką grupą teatralną oraz prezentacja dr Mai Chacińskiej i prof. Marii Sibińskiej o motywie saamskości w skandynawskich serialach popularnych. Dyskusja Trap-Friis z publicznością rozwinęła się w ciekawą refleksję o tożsamości, Obcym i stosunku Duńczyków do historycznej opresji wobec Grenlandczyków, a także politycznych działaniach duńskiego rządu wobec grenlandzkiego dążenia do niepodległości.

Wykład Skådena oraz prezentacja poświęcona serialom także były tłumaczone symultanicznie przez członkinie naszego Koła.

Zgodnie z oczekiwaniami obydwie te kwietniowe wydarzenia okazały się udanym połączeniem pracy naukowej oraz praktyki i naszym zdaniem wiele wniosły w życie Instytutu.

Marta Hinz
Paulina Ślusarczyk